

Пам'ятайте
про
Україну!

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Свобода"
30 Montgomery Street
Jersey City, N.J. 07302
Телефон: (201) 434-0237
(201) 434-0801
(201) 434-3036
УНСоюз: (201) 451-2200

PIK XC. 4. 215.

ДЖЕРЗІ СІТІ і НЬО ЙОРК. ЧЕТВЕР, 10-го ЛИСТОПАДА 1983

ЦЕНТІВ 25 CENTS

JERSEY CITY AND NEW YORK, THURSDAY, NOVEMBER 10, 1983

No. 215. VOL. XC.

Відбудуться наради СФУЖО

Торонто, Онт. — Напередодні ІУ Світового Конгресу Вільних Українців тут відбудуться наради Управи Світової Федерації Українських Жіночих Організацій в понеділок і вівторок, 28-го і 29-го листопада ц.р., в Торонто, під час них СФУЖО вішанує пам'ять жертв організованого Московського голоду в Україні в 1932-33 роках і святково відзначає 100-річчя Українського Жіночого Руху.

В понеділок, 28-го листопада, програма передбачає відкриття і внутрішні наради Управи СФУЖО, від 9-ої год. рано до 12:30 по полудні. Відтак відбудеться голодний обід для вшанування жертв голоду.

Доповідь виголосить А. Остапчук з Англії. По полудні доповіді на тему "100-річчя Українського Жіночого Руху" виголосить д-р Марта Богачевська-Хом'як. В год. 3-й по полудні буде висвітлення прозірок з діяльності українських жіночих організацій за коментарем. В год. 3:45 по полудні І. Козак з Німеччини виголосить доповідь на тему: "Українка у визвольних змаганнях". Слідватиме панель на тему "Сучасність і візія майбутнього в праці жіночих організацій". В панелі виступають: А. Троїць з Торонто, С. Качор з Вінніпегу, Н. Винницька з Монреалю. Модератор — О. Процюк, заступниця голови СФУЖО, ЗСА.

Всі панелі вище імпрези відбудуться в залі: Convention Centre Queens Quay, Toronto Hilton Harbour Castle, 1 Harbour Square, Toronto, Ont.

Святкова вечора в 100-річчя Українського Жіночого Руху відбудеться о год. 7-й вечора, в Harbour Ballroom в згаданому готелі.

В програмі: доповідь Гленни Карр, ексекютивного директора Онтарійського жіночого директорату; слово д-р М. Квітковської, голови СФУЖО; "Монтаж на 100-річчя Українського Жіночого Руху", пераписьменниці Лесі Храпливої-Шур; мистецький виступ квартету "Верховина" під керівництвом О. Глібович.

У вівторок, 29-го листопада, відбудуться ділові наради Управи СФУЖО, в яких візьмуть участь представники складових організацій з різних країн світу, члени Екзекутиву і референти СФУЖО.

Квитки на імпрезу можна замовляти в: С. Проція, тел. 762-8933; М. Загребельної, тел. 766-5827; І. Малицької, тел. 656-2229 або 532-4404 (всі в Торонто).

ДОПОВІДЬ ПРО КОМПОЗИТОРА В. БАРВІНСЬКОГО

Глен Спей, Н. Й. (А. О.). — У 20-ліття з дня смерті композитора Василя Барвінського, в суботу, 26-го листопада ц.р., о год. 4-й по полудні, тут в залі під церквою св. Володимира, д-р Василь Витвицький матиме доповідь про цього видатного композитора. Доповідь буде ілюстрована музичними прикладами з його творчості.

На доповідь запрошують всіх Діловий Комітет Об'єднання Українців у Глен Спей, Н. Й.

ПОВОРОТЦІ З ГРЕНАДИ ЗУСТРІЛИСЬ З ПРЕЗИДЕНТОМ

Вашінгтон. — Біля 400 американських студентів високої медичної школи Ст. Джорджа в Гренаді та їхні родини і приятелі відбули емоційну і зворушливу зустріч в готелі Білого Дому з президентом Роналдом Регеном, і з його Лейді Ненсі і близькими співробітниками Президента.

Як відомо, американські морські піхотинці та інші військові частини, зокрема вояки-парашутисти, висадились на суходолі маленької острівної держави Гренаді два тижні тому і визволили понад 1,000 американських громадян, в більшості студентів згаданого школи, з-під загрози комуністичних екстремістів, переважно кубинців, які правдоподібно приготували острів для військових цілей і ще одну базу Советського Союзу й Куби.

Студенти тепло вітали сам Президент, а всі учасники вітали його помічників, в більшості американських громадян, що було виявом патріотизму і пошани до Уряду та існуючих в ЗСА свобод. У короткому виступі Р. Реген карав тих, які з

теплого і безпечного місця критикували потягнення його Адміністрації і категорично відкинув твердження Волтера Мондейла й багатьох інших демократів, які намагались порівнювати американську військову місію в Гренаді до советської інвазії на Афганістан. "Афганський народ не вітає і не вітає советських окупантів квітами і приємним помахом рук, так як вітали американських вояків гренадців і присутні там громадяни інших країн", — сказав президент Р. Реген.

Крім Президента виступали від імені студентів Джеймс Селлер з Вудбриджа, Н. Й., і кілька інших студентів, які дякували за те, що "ви не забули нас, бо ми американські громадяни і тому ми ніколи не забудемо американському Уряду і нашим воякам цього відважного і героїчного потягнення". Студенти також категорично опрокидали всілякі сумніви щодо інтенції кубинців і місцевих комуністів у відношенні до американських громадян, які одного дня могли стати закладниками злочинців.

КОНГРЕС РОЗГЛЯДАЄ БАГАТО СПРАВ

Вашінгтон. — Спікер Палати Репрезентантів Томас О'Ніл заявив конгресменам, що цей тиждень у праці Конгресу є перетягання різних справами і, правдоподібно, прийде членом Конгресу працювати через цілий довгий кінець тижня, бо, як відомо, у п'ятницю, 11-го листопада припадає свято Американського ветерана.

Обидві палати Конгресу розглядатимуть такі важливі справи, як правила ведення передвиборчої кампанії і виборів в листопаді наступного року, законопроект витрат на оборону, дефіцит Уряду, есенціальне підвищення федеральних податків, збільшення витрат на шкільництво тощо.

Два перші дні в цьому тиждні були присвячені дебатам про асигнування 252,5 мільярдів доларів на оборону З'єднаних Штатів Америки і дозброєння, згідно з планом президента Рональда Регена, щоб дати можливість Пентагону працювати згідно з раніше усталеним планом. Палата Репрезентантів вже схвалила законопроект в сумі 247 мільярдів доларів, а в цьому тиждні цей законопроект розглядає Сенат, який апробував уже фонди на продукцію ракет типу MX, що

уважається перемогою президента Регена. Спав фонди на продукцію першого тау з перелічених в Сенаті. Палата Репрезентантів розглядає також додаток до закону про регуляцію цін на молочні продукти і плану схвалити резолюцію, яка закликала б Уряд президента Рональда Регена заохочувати 15-місячний експеримент виплати відповідної суми грошей фермерам за зменшення продукції молока й молочних продуктів. Найбільш трудною процедуральною справою є схвалення висоти урядового дефіциту і збільшення фондів для операцій тих департаментів, які працюють в рамках бюджетів схвалених з року в рік.

Минулого тижня президент Реген дав до розуміння Конгресові, що він накладе вето на всі ухвали пов'язані з підвищення податків, але, не зважаючи на заяви Президента, Конгрес висловив свою ухвалу. Таку ж ухвалу прийме Палата Репрезентантів у контроверсійній справі федеральної Комісії громадянських прав, з якої Р. Реген звільнив минулого місяця декілька осіб. На черзі є також багато інших дрібниць справ, які однак потребують ухвали обидвох палат Конгресу.

Спершу замордували, а потім видали збірку пісень В. Івасюка

Київ. — Нещодавно у київському видавництві "Музична Україна" появилася збірка пісень Володимира Івасюка, замордованого КГБістами молодого українського композитора, тіло якого, після замордування було знайдено повішеним на дереві у підлісському лісі.

"Весняним парусом української пісні" назвала народна артистка УССР Софія Ротару творчість В. Івасюка, який став символом для великої частини української патріотичної молоді, що приходило на його могилу у Львові, залишаючи на ній наскоро скомпоновані вірші, квіти, сум і слюзи.

Збірка ліричних усміхастих молодих обличчя В. Івасюка. Таким пам'ятають його шанувальники його пісень. "Його незабутні "Червона рута", "Водограй", "Я піду в далекі гори" та багато інших, принесли йому славу. Секрет його успіху пише С. Ротару, який судилося бути першим виконавцем його творів, — в тому, що він не йшов до людей з підробленими почуттями... кожну ноту, кожну такт В. Івасюк збагачував щирістю свого чистого серця".

До збірки увійшли 40 пісень. Книжки, очевидно, звучать слова підсвистів преси про те, що пісні В. Івасюка "дунають тепер зі сцени великих і малих залів, часто передаються по радіо, телебаченню, записують на пластинки", а сама збірка, не "одне з найповніших на сьогоднішній день видання, однак ним не вичерпують творча спадщина талановитого митця".

В одній з пісень В. Івасюка є слова: "Хочу я повік струмком гірським злитись з морем пломкіним... Його пісні — справді безмежне море музики, звуки яких припинили КГБівський шнур

ДЕНЬ ВЕТЕРАНА

З уваги на свято День Ветерана, яке припадає на п'ятницю, 11-го листопада, "Свобода" з цієї дати не публікує. В цей день Головна Канцелярія УНСоюзу і Видавництва "Свобода" будуть закриті. У четвер, 10-го листопада, друкуватиметься число "Свободи" з датою суботи, 12-го листопада.

Т. О'НІЛ І ДЕМОКРАТИ МІНЯЮТЬ ДУМКУ ЩОДО ГРЕНАДИ

Вашінгтон. — Речник Палати Репрезентантів, демократ Томас О'Ніл, який початково критикував президента Рональда Регена за "політичну канонізацію" відносно американських військових дій в Гренаді, заявив у вівторок, 8-го листопада, що комісія Конгресу розслідування справи на місці переконана його, що дії були "оправданими", щоб врятувати загрожених американців.

Зміна думки О'Ніла означає, що деякі демократи признають політично "стратегічний відступ" з уваги на сильну підтримку американського суспільства воєнних операцій, керівників ЗСА, а також з наслідком зв'язків близьких до радників О'Ніла, які переконані, що американці на острові були в небезпеці та що гренадці широким віталі прихід американців.

Іншою важливою підтримкою Президента за останні дні є те, що інші видатні демократичні лідери вимагали, щоб решта військ ЗСА, які залишилися

на острові повернулись додому до Різдва, тепер заявили, що вони підтримають пропозицію їх дещо довшого перебування в Гренаді. Вимоги обмежити перебування американських військ у Гренаді до точно 60 днів тепер послабили.

В самій Гренаді у вівторок американські війська, які діють на самому краю острова, знайшли плітку могилу, в якій були закопані чотири обгорілі тіла, одне з яких, згідно з повідомленнями місцевого мешканця, може бути тілом колишнього прем'єр-міністра Моріса Бішопу, якого вбили під час демонстрації 19-го жовтня.

Комісія Конгресу для розслідування фактів на місці складалася з 14-ох осіб, відвідала Гренаді у Барбадосі і в понеділок повернулася до Вашингтону та зложила звіт, який переконав демократів у небезпечному положенні в Гренаді та розвіяв їх скептицизм відносно американського вмішання в загрозливі події на цьому острові.

ЗСА покищо не планують дій проти Сирії

Вашінгтон. — Ватмосфері військової розбудови і напруження на Близькому Сході Адміністрація президента Рональда Регена заявила в понеділок, 7-го листопада, що ЗСА не мають жадних планів виступити військовою силою проти Сирії та попередила уряд Дамаску бути "стриманим і обережним".

Коментарі високих офіційних представників передано у той час, як напруження на Близькому Сході зростає. Ізраїль і Сирія проголосили мобілізацію резервистів, а військовоморські сили ЗСА в Середземному морі збільшилися новими підкріпленнями.

Високий представник Державного департаменту заявив, що ЗСА та Ізраїль затримують та не певні з огляду на наслідки, які він висловився, "зростаючої твердотілі" Сирії. Цей представник повідомив про наслідки пілотажних консультацій в Ізраїлі між американськими та ізраїльськими представниками, які обговорювали нападів советської зброї на Сирії та брак зацікавлення Сирії в пошуках подолання проблем ливанської кризи.

Уряд Сирії проголосив тривогу в армії та загальну мобілізацію в країні. Джерела в Дамаску говорять, що Сирія побоюється американського в'їзду платного удару за бомбовий напад на американську морську піхоту на бейрутському летовищі, під час якого загинули понад 230 морських піхотинців.

Ізраїль також закликав Сирію в понеділок, що він не має наміру вилучати Сирії за бомбовий напад на головну квартиру ізраїльських військ в ливанському місті Тир.

У СВІТІ

ПАЛЕСТИНСЬКІ ПАРТИЗАНИ, прихильники Ясіра Арафата, відступили з останнього табору-фортеці Белдіві і почали займати становища в густонаселених районах Тріполі, готуючись до зав'язання і, можливо, остаточних боїв. Партизани почали відходити до Тріполі після того, як їх остання база Белдіві була обстріляна сильним артилерійським вогнем. В останніх боях, які відбувалися від четверга між прихильниками і противниками Ясіра Арафата загинули понад 200 осіб, а щонайменше 300 були поранені.

БУНТ У ПАЛЕСТИНСЬКІЙ Визвольній Організації проти керівництва і політики її лідера Ясіра Арафата може викликати великі та далекоючі зміни в керівництві та політичному напрямі цієї організації. Арабські аналітики палестинських проблем у Бейруті говорять, що з Ясіром Арафатом і його політикою покінчено. Вироблення нової політичної лінії та вибір нового керівництва потрібав довго і буде складним, — кажуть політичні спостерігачі.

ПРЕМ'ЄР-МІНІСТЕР БРИТАНІЇ Маргарет Тачер і прем'єр-міністр Ірландії Гаррет Фітцджеральд зустрілися в літній резиденції британського прем'єр-міністра в Чеокері. Основною темою розмов двох прем'єр-міністрів були взаємні відносини, особливо з огляду на події в Північній Ірландії. Після перших розмов обидва лідери заявили, що переговори були успішними, і підготована основа для дальших переговорів. У спільній заяві говориться, що обидва лідери висловлюють "глибоку за турбованість" подіями в Північній Ірландії та "їх спільну рішучість зробити все можливе, щоб покінчити" зі складною ситуацією в Північній Ірландії.

ПАПА ІВАН ПАВЛО II НАСТУПНОГО року відвідає Південну Корею. Він пробує в Сеулі від 3-го до 6-го травня на святкуванні 200-літнього ювілею запровадження християнства в Кореї. Південнокорейське пресове агентство Йонгун-педарло заявляє міністерства закордонних справ, в якій говориться, що Папа відвідає Службу Божу на сьомій площі Йоїдо.

СИЛЬНИЙ ЗЕМЛЕТРУС відбувся в понеділок, 7-го листопада, у східному Китаї. Офіційні повідомлення повідомляють, що вже перші дані говорять про щонайменше 30 убитих, тисячі знищених домів. Сейсмографи вказали, що епіцентр землетрусу був 12,4 миль під поверхню землі та охопив провінції Шандонг, Гебей і Генан.

У ЗАГАЛЬНИХ ВИБОРАХ, які відбулися в неділю, 6-го листопада в Туреччині, підтримувана військовим режимом партія потерпіла поразку і вийшла тільки третьою. Перемогою здобула Партія батьківщини, керівана економіком Тургутом Озальом, проти якого була військова адміністрація країни. Колишній заступник прем'єр-міністра Т. Озаль, відомий своєю економічною програмою оздоровлення, у своєму виступі після переможних виборів говорив спокійно і намагався не подразнювати військових керівників. Він обіцяв "шанувати волю народу".

ЗДОГАДУЮТЬСЯ, ЩО Ю. АНДРОПОВ СЕРЬОЗНО ХВОРИЙ

Москва. — Як уже інформовано, Юрій Андропов, советський лідер був відсутній між найвищими керівниками советської партії, що приблизно 90 хвилин після зовнішнього формального вияву святковості, на Красній площі перед мавзолеєм молода людина підпаляючи себе і горіла до того часу, поки міліція не погасила його горючу постань і вкинула в міліційний автомобіль та відвезла невідому куди.

Короткий виступ на трибуні перед парадом зробив міністр оборони маршал Дімітрій Устінов, в якому, як звичайно, обвинувачував "американський імперіалізм" у всіх лихах на світі. Прем'єр-міністр Ніколай Тіхонов, який виступав на прийнятті в Кремлі замість Андропова, повторив це саме, що говорив Устінов.

Покищо зі свята більшовицької революції дипломати вивели враження, що стара гвардія Устінов, Громико, Тіхонов, Черненко залишаються при керівництві, в портретному іконостазі Кремля на перше місце висувуються нові постаті Григорія Романова і Михайла Горбачова.

Відсутність Андропова на параді та на урочистому засіданні напередодні її породили чутки про дуже важкий стан його здоров'я. Серед репортерів і дипломатів у Москві ходять чутки, що вже розпочалася закулісна боротьба за наслідство після Андропова.

Одначе, незалежно від особи Андропова, святковий церемонії відбувалися за десятиліттями встановленим планом. На трибуні стояли партійні та військові верховоди Кремля, перед ними піхоридили колонні війська та військові техніки, марширували тисячі змушених робити це мешканців Москви. Але ні сенсуізму, ні суму серед демонстрантів не було. Здавалося, що

В АМЕРИЦІ

ФЕДЕРАЛЬНИЙ АПЕЛЯЦІЙНИЙ суд у Ричмонді, Вірджинія, підтвердив засуд колишнього агента Сі-Ай-Ей Едвіна Вілсона на 15 років ув'язнення і 200,000 доларів грошової карі за те, що він негально перепочував зброю до Лівії і допомагав вишколювати лівійських диверсантів, яких опісля тамашній диктатор Муамар Каддафі перекидував до інших арабських і африканських країн для підпільної праці. Апеляційний суд не погодився однак із визначеною карою, яка висотою перейшла максимальне покарання за нелегальну торгівлю зброєю. Оборонні Вілсона так маніпулювали аж поки не добились визнання суду, що в цьому випадку були порушені конституційні права, якими може користуватися також злочинств типу Вілсона. Кореспонденти, озброюючись на цьому процесі, пригадали вимогу багатьох сенаторів і конгресменів, а також генерального прокуратора Вільяма Френча Сміта, що ЗСА конечно потребують реформи кримінального права і кодексів прийнятних в цій країні ще в 1896 році.

ПРЕЗИДЕНТ РЕГЕН відіхав у вівторок на Далекий Схід і відвідав в першу чергу Японію і Південну Корею. З огляду на погрози на життя Президента ЗСА, секретна служба і поліція обидвох згаданих країн поробили усі заходи, щоб дати максимальну охорону Р. Регенові і супроводжувати його особам. Весною 1984 року президент Р. Реген планує відвідати Китайську Народну Республіку і підготує до цієї подорожі вже почалася.

СЕНАТ ПРИЙНЯВ раніше схвалений вже Палатою Репрезентантів законопроект про продукцію потужних ракет MX. Така ухвала Сенату була потрібна Уряду президента Рональда Регена, поки Пентагон дасть зелене світло на серйозну продукцію згаданих ракет, над якими досі велась тільки вступні досліді. За законопроектом голосувало 57, проти 37 сенаторів. Прийняття цього законопроекту вважається великою перемогою дозброєної політики Уряду, започаткованої від приходу до влади Р. Регена.

ПРЕЗИДЕНТ РОНАЛД РЕГЕН після своєї далекосхідної подорожі правдоподібно зустрітись особисто з президентом Лівану Аміном Гемаслем і прем'єр-міністром ізраїльського уряду Інаком Шаміром, які прибудуть до Вашингтону. Речник Білого Дому Леррі Спікс заявив, що покищо не узгоджено програми зустрічей і над цим працюють тепер відповідні комісії з обох сторін.

ПОСАДНИК НЬО ЙОРКУ Едвард Кач найменував негритянину Бенджаміна Ворда на важливий пост комішнера поліції. Він від 1-го січня 1984 року заступити на цьому становищі дотеперішнього комішнера Роберта Мек'Івасра. Під час інтерв'ю з кореспондентами газети "Делі Нюз" Ворд хвалив Мек'Івасра і заявив, що в багатьох відношеннях він йтиме слідами свого попередника. Політичні спостерігачі кажуть, що найменування Ворда на це високе і відповідальне становище з винагородою 82,000 доларів річної платні, є свого роду рекомендацією для негритянської і пуерториканської меншин, які починають висловлювати невдоволення дотеперішньою політикою Е. Кача. Ворд є першим негритянцем на становищі комішнера поліції в ЗСА.

ГОЛОВА КРАЙОВОЇ виборчої комісії для перевибору Рональда Регена на другу каденцію, сенатор Пол Лексолт, республіканець з Невади, проголосив, що посади Фініксу в Арізоні Маргарет Генс буде допомагати йому на рівні голови у виборчій кампанії. Лексолт подав також до публічного відома і передав засобам масової інформації списки голів виборчих комісій у штетах, які включають багатьох республіканських губернаторів і сенаторів. На листі бракує однак сенатора Довелла Вайкера, республіканця з Коннектикута. Сен. Лексолт сказав, що Вайкер не бажав займати становища і радше волів залишитись нестрляним. "В такій ситуації є краще для обидвох сторін, — заявив Лексолт, — коли люди говорять ширі і відкрито".

ПАЛАТА РЕПРЕЗЕНТАНТІВ проголосувала надати артистові-гумористові Денні Томасові Конгресову золоту медалью за його громадську, зокрема харитативну службу й допомогу дітям та місцевим шпиталем в Мемфісі, Тенн. Сенат приєднався до ухвали Палати Репрезентантів, а після схвалення законопроект передано до Білого Дому для підпису президента Рональда Регена. Церемонія відзначення відбудеться після поверноту Президента з подорожі до Японії і Південної Кореї. Шпиталь у згаданому місті в більшості працює на фондах фінансирів і збірає але натомість він лікує безкоштовно усіх дітей до 12-го року життя і спеціалізується на винаходах середників проти левкемії.

Появилася стаття про український театр в американському збірнику

Нью Йорк. — У видавництві Грінвуд Пресс появилася збірка п.н. "Етнічний театр в ЗСА" під редакцією Максіма Шварц-Селлера, в якому знаходиться ошпирна довідка Лариса М. Онискевич про "Українсько-американський театр".

Збірок великих розмірів на понад 600 сторінках подає в альфаветичному порядку історію театр етнічних груп ЗСА, починаючи від вірменського театру, а кінчаючи на живильному.

Довідка Л. Онискевич міститься на 20-ох сторінках і починається вступом, в якому авторка подає історичне тло долі українського народу при кінці XIX сторіччя та причини першої хвилі імміграції до ЗСА, після якої наступила друга в початках XX сторіччя і третя після Другої світової війни.

Історія іммігрантських українських театрів в ЗСА починається першою більшою виставою в Нью Йорку 20-го лютого 1900 року, п'єси "Нечиста сила".

Далі авторка подає вичерпну історію розвитку українського театру в ЗСА, всіх організацій та груп, що виставляли поміж двома світовими війнами, а відтак пожавлення театрального мистецтва з приїздом третьої хвилі імміграції після 1945 року. Стаття прикрашена трьома світлинами із збірки Лідії Кушельницької з вистав Театру Молодого Актора Студії Мистецького Слова під керівництвом Л. Кушельницької.

До статті залучений хронологічно зложений список українських театральних груп та ансамблів і обширна бібліографія.

Збірок виданий у 1983 році у видавництві, що є частиною Конгресової інформаційної служби.

У ЛМКЛЮБІ ДОПОВІДАТИМЕ ДАМ'ЯН ЛІЩИНСЬКИЙ

Нью Йорк. — Із Літературно-Мистецького Клубу інформують, що в п'ятницю, 11-го листопада ц.р., в годині 7-й вечора, тут, при 136 Друга авеню, Дам'ян Ліщинський виголосить доповідь на тему: "Норвегія — країна фьордів". Доповідатиме висвітлюватиме теж прозірки із своєї подорожі по Норвегії.

У наступну п'ятницю, 18-го листопада, в годині 7-й вечора, в домі під цією ж адресою, відбудуться Загальні збори Літературно-Мистецького Клубу.

Книжка О. Драй-Хмари Ашер про її батька появилася англійською мовою

Нью Йорк. — Американське видавництво Роберт Спеллер і Сини випустило на книгарський ринок 164-сторінкову книжку п.н. "Letters From the Gulag" ("Листи з ГУЛагу"), авторства проф. д-ра Оксани Драй-Хмари Ашер, в якій вона подає матеріали та листи свого батька Михайла Драй-Хмари — видатного поета-неокласика, поліглотта та професора Інституту Народної Освіти в Києві — накреслює його творчий портрет та поміщує про нього розповідь її матері, дружини М. Драй-Хмари.

Темою цієї книжки з життєвий шлях М. Драй-Хмари, характеристика його творчості та його листи, що він їх пересилав із зас-

лання з Колими своїм дружині та дочці, аж доки не постигла його там смерть. Колишній головний доглядник колишнього президента ЗСА Джиммі Картера збігівс Бжезінські, між іншим, так висловився про листи Драй-Хмари: "Не можна читати цих листів без бездонного почуття обурення і смутку. Ця книжка добавляє до історії советської системи дуже потрібний людський вимір — це збагачує наше розуміння того, що ця система чинить людям, які живуть під її ярмом".

Цю книжку — в ціні 15 доларів — можна набути, звернувшись на адресу: The Scribner Bookstore, 597 Fifth Avenue, New York, N. Y.

СВОБОДА

FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Subscription: 1 year — \$40.00, 6 months — \$22.00, 3 months — \$12.00. UNA members \$1.25 a month. Change of address — \$1.00. Make check or money orders payable to "Svoboda". Postmaster: Send address changes to:

"Svoboda", P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

P.O. Box 346

Jersey City, N.J. 07303

Конгрес і громадська думка

Конгресмени і сенатори, звичайно, пильно прислуховуються до настроїв своїх виборців. Це правильно і логічно, бо коли виборний член Конгресу — чи виконавець іншого виборного становища — не зберігає безперервного близького стику із громадянами з своєї виборчої округи, він втрачає на популярності і не буде переобраний у найближчих виборах. Тим часом тепер ми є свідками дивного явища: загальна громадська думка — публічна опінія — в Америці підтримує закордонну політику президента Роналда Регена. Величезна більшість американців признає, що коли б тепер Реген відклав з Лівану тамошнє американське військо з уваги на страхотливі терористичні акти ворогів Америки, то це було б приниження авторитету Америки, яку можна налякати актами терору. Це був би гарний дарунок для СССР, для Ірану, для Сирії. Тому американське військо — разом із військовими з'єднаннями Англії, Франції й Італії — мусить залишитися в Лівані, поки бажає собі цього тамошній уряд. Зрештою, закон дозволяє Президенту тримати тамошнє військо до Різдва — а потім покажеться, яка буде ситуація.

Популярність Роналда Регена страшенно зросла в наслідок інвазії на Гренаду і ліквідації тамошньої комуністичної фортеці. Таких, які порівнюють ту американську операцію з советським наїздом на Афганістан — мінімально. Американці у величезній більшості не схвалюють, а таврують союзників з НАТО, які висловилися проти американської дії в Гренаді. Найповажніші американські коментатори признають, що Реген виявив свою політику супроти СССР, Куби і Нікарагуа, що він не словами а ділом протиставився експортові комуністичної революції. Усі признають, що це заслуга Регена, що Гренада не перетворилася в "другу Кубу" і найголосніші голоси критики звертаються вже не проти самого висулу морських піхотинців та парашутистів у Гренаді, а проти недостатньої військової розвідки, яка не перевірила, скільки насправді ворожого Америки війська у Гренаді.

Популярність Роналда Регена зросла також у зв'язку з поправою економічної ситуації. Зріс загальний крайовий прибуток, зрушилось будівництво, зросла автомобільна продукція і продукція споріднених галузей промислу (сталь і гума), загал народом набрав довіря до майбутності. Всі професійні опитові агенції і опити окремих часописів доводять до висновку, що коли б тепер відбулися президентські вибори, то Роналда Регена переобрали б подібно "лявіно" більшістю, як три роки тому.

Тим часом демократична Палата Репрезентантів і демократи у Сенаті перелічують критичні супроти Регена голоси. Це вже навіть не ділова критика, а вишукування будь-яких найменших приток, щоби "чіплятися". Президента і його найближчих дорадників. Демократичні критики Регена ведуть свою опозицію трохи в ім'я принципу, що демократи мусять критикувати республіканців, трохи тому, що бояться своїми прихильними голосами збільшити шанси перевибору Регена у виборах у найближчому році. Але це тактика недоцільна. Бо ось вже тепер це відірвання послів і сенаторів із Демократичної партії від широких кіл американського суспільства причинилося чимало до ферменту в самій Демократичній партії. Єдності Демократичної партії не помагає факт, що вже дев'ять демократичних кандидатів змагаються за отримання на конвенції Демократичної партії мандат репрезентувати партію у президентських виборах осінню наступного року. Джессі Джексон, 42-річний чорний духовник, ліберал, не має найменших шансів дістати від своєї партії номінацію на офіційного репрезентанта, але виступає для демонстрації, як перший чорний кандидат на президента Америки — і вносить цим дальший фермент у ряди партії та самого чорного суспільства, яке далеко не одностайно підтримує його амбіції.

Роналд Реген і гурт його найближчих дорадників — це реалісти, які дбайливо передумують кожний черговий крок з увагою і на внутрішній і міжнародний світ. Вони свідомі, що треба якомога швидше відкликати з Гренаді все американське військо, яке зробило своє діло. Тамошня операція поставила в оборонну позицію Москву і Кубу. Західноєвропейські союзники напевно захохнуть покращання, а не погіршення взаємин із ЗСА. Американський народ вдячний Регенові, що не допустив, щоб у Гренаді повторилася історія із "закладниками" в Теграні. Прогнавши комуністичних екстремістів з Гренади, Реген здобув собі вдячність автохтонів Гренади, тисячі американської молоді, яка студіювала в тамошньому університеті і всього американського народу. Засекречення цієї військової операції було необхідне саме з уваги на її успіх, з уваги на момент несподіваного заскочення ворога. Якщо демократичний Конгрес надалі буде плисти проти загальних настроїв в країні — виграє Реген і програє Конгрес.

У неділю, 30-го жовтня ц. р., в Аргентині відбулися історичні вибори, які започаткували нову добу в політичній історії цієї гарної, однак нещасної країни. Це вперше в періоді від 1946 року, що партія пероністів прогнала вибори в користь радикальної партії, провідником якої — і тепер новим президентом Аргентини є Рауль Альфонсін, 57-літній син єспанського емігранта.

Президент Реген в імені Уряду та американського народу вислав гратуляційну телеграму новому президентові, вітаючи його враз із поворотом демократії в Аргентину.

Однак дорога нового уряду в Буенос Айресі — нелегка, і тому президент Альфонсін мусить зжити всі свої здібності і силу своєї партії, щоб поставити Аргентину на ноги. Економія в руїні — велика інфляція, безробіття сягає 12 відсотків, а закордонний борг Аргентини виносить 40 біль-

Володимир Душник

ПОВОРОТ ДЕМОКРАТІЇ ДО АРГЕНТИНИ

йонів доларів. Крім того, над Аргентиною висить наче мариво, моральне пригноблення, спричинене поразкою аргентинських збройних сил на Фолклендських островах.

Одним з перших рішучих кроків нового уряду буде реформа робітничих юній, в яких засіли ветерани-пероністи, які досі втілювали всіма матеріальними користями тих юній.

Президент Альфонсін мусить також виступити проти військових кіл, які тепер домагаються "загальної амністії" для тих військових кіл, які поносять відповідальність за "знищення" тисяч аргентинських громадян, що їх як противників військової хунти, вимордовано без жадного слідства чи суду.

Коли в Женеві перего-

вори з представниками Советського Союзу про обмеження нуклеарних зброєнь застрягли на мертвій точці, а наближається речення насадження в Європі нової зброї — Першінігі II кружляючих ракет, питання доцільності тих американських дозброєнь набирає особливої гостроти. Зокрема турбують вуличні протести проти насадження тих нових ракет в Німеччині й Англії.

Нема такого демократичного уряду, який не рахувався би з публічною опінією, а опитування вказують, що нині дуже нераді цим новим ракетами. Щогірше — соціаль-демократи, які за уряду Гельмута Шмідта погодилися були, а навіть в 1979 році просили ЗСА, щоб скріпили оборонну нуклеарну систему НАТО модернішими ракетами, тепер видимо під тиском публічної опінії відкидаються від цієї ідеї, а видний лідер цієї партії Віллі Брандт промовляв на протинуклеарному вічу.

Неприменне це, що годі не признати тим протестам деякої рації, вивали до уваги, що нуклеарна зброя не має нині тієї оборонної ваги, яку вона мала 20 років тому. Вона не є нині засобом відстрашення советів від можливої аґресії, а радше ускладнює питання безпеки Європи проти тої атаки. Президент Реген вірить, що коли дозаст до оборонного арсеналу Європи 572 модерні ракети, то тоді, переговорюючи зі советами з позиції "сил", він скоріше доб'ється якогось порозуміння з ними в питанні обмеження нуклеарних зброєнь. Блаженні віруючі. Знаючи психіку вождів Кремля, можемо бути певними, що їх погрози збільшити їх нуклеарний потенціал у відповідь на Першінігі II та літаючі ракети, треба брати серйозно. Вони не мають проблем із Конгресом, який контролює кошти на зброяння в ЗСА, ні з протестатійни-

Микола Бараболяк

У ПУТАХ ЗАСТАРІЛОЇ ВОЄННОЇ СТРАТЕГІЇ

ми демонстраціями тут і в Європі.

Найбільш неприменне в цьому питанні це те, що Америка покладається так уперто на нуклеарну зброя, як засіб оборони проти советської аґресії, занедбуючи через те дозброєння у ділянці звичайних збройних сил (танки, артилерія, летунські й протилетунські системи, фльота, технологія такої війни), коли здоровий глузд каже, що тільки тими силами можна б ефективно відстрашити советів від аґресії на Європу. Нуклеарна зброя — це нині страшило на горобі. Не треба бути аж великим знавцем воєнного ремесла, щоб дійти до переконання, що американська оборонна система на магіях.

Американські списки, а було їх 238, засуджуючи американську нуклеарну оборонну систему в травні ц. р., не ділили наслідів. Між липнем 1981 року, а червнем 1982 комісія спископської конференції перелучала десятки знавіщів воєнного діла, мілітарних стратегій і представників Уряду, які ціла конференція спископів заявляла проти настанови Америки "першого удару" нуклеарною зброєю на випадок аґресії Советського Союзу. У пастирському листі говориться: "Коли бужити новий нуклеарний арсенал великодержав, то в результаті було б повне взаємне вимордування людей, не згадуючи вже про знищення решти світу дальшими наслідками вжитку цієї зброї". Пастирський лист не доряджує, однак виставити Захід беззбройним на можливість атаки СССР. У листі кається: "Ми не можемо уявити собі ситуації, де свідомо започаткування нуклеарної війни могло б бути морально виправданим. Не нуклеарній атаці треба про-

Шобільше, новий президент мусить також присвятити багато уваги закордонним заборгуванням Аргентини шляхом переговорів з Міжнародним монетарним банком, як і впровадженню більш ліберальної політики.

Вкінці Аргентина мусить розпочати нові переговори з Британією в справі Фолклендських островів, що їх Аргентина вважає за власну історичну поспілість, називаючи їх "Мальвінами".

І хоч президент Реген привітав нового президента Аргентини, у Вашингтоні існують певні побоювання, що антимілітаристичні тенденції Альфонсина можуть спричинити нові труднощі з Америкою. Недавно, промовляючи до групи американських бізнесменів на

відвідин в Аргентині, Альфонсін був досить відвертим у заяві про потребу для Америки зрівнювання її політики відносно Південної Америки. Він твердив, що досі Америка була виключно зацікавлена своїм власним стратегічним і економічним станом, без помітного інтересу до суспільно-економічного положення аргентинського народу, який хоч продукує багатство, живе на дуже поганому економічному рівні.

Америка мусить зрозуміти нові обставини в Аргентині та прийти з негайною допомогою, що повинна також зрозуміти Британія, яка минулого року перемогла аргентинські війська.

Америка і решта вільного світу повинні пам'ятати, що те, що станеться в Аргентині буде мати голосний відгомін в Уругваї, Бразилії, Чилі й інших країнах Південної і Центральної Америки.

тегія встановляла, що на випадок аґресії Захід протиставляв Советському Союзові зразу конвенціональними збройними силами, а застосує нуклеарну зброя, якщо в крайній потребі. Для такої стратегії, конечно теж було підкріпити конвенціональні збройні сили НАТО. Цього жаль, не здійснено, бо конвенціональні сили НАТО не збільшено до такого рівня, щоб вони могли відстрашити советів від аґресії не-нуклеарними силами. Сили НАТО були такі, що на випадок атаки СССР треба б було вжити нуклеарну зброя в перших годинах війни. Ця нова стратегія встановляла, з в. "нуклеарний поріг", але той "поріг" був дуже низенький. Ледве чи советські з'єднання спотикнулись би на тому "порозі". Совети рахувались, що той поріг так низький, і НАТО застосує нуклеарну зброя у першій фазі конфлікту, наготови сил-силених нуклеарної зброї і досягати паритету з ЗСА. Та, діванами Америки, вони з патологічним страхом борються перед тим, щоб ЗСА їх знову не випередили.

При всій первозності їхньої психіки, вони, однак, вперто впервають, що перші не вживуть нуклеарної зброї (відомо заява Брежнєва в червні 1981 року на форумі ООН). Цю заяву треба вважати ширшою, бо їх завданням є загартувати Європу цілою, а не обернену нуклеарною зброєю в пусити. Треба, отже, виключити можливість, що Советський Союз може заатакувати Європу нуклеарною зброєю. Їхня атака можлива тільки конвенціональними збройними силами.

(Продовження буде)

СЕКРЕТАР ДЕПАРТАМЕНТУ шкільництва Террел Белл передає, що у навчальному році 1984-85 наступити в американському шкільництві драматична переміна і поворот до ранішніх традицій. Спостереження вказали, що число студентів, які зацікавлені поліпшенням осягів в науці вже тепер збільшилось принаймні на 10 відсотків у порівнянні з таким же періодом в минулому році.

НА МИСТЕЦЬКІЙ ТЕМИ Маларська виставка Б. Головацького і П. Лопату в Дніпроїті

Спільна виставка двох мистців дозволяє не тільки пізнати різниці в підході до вибраних тем чи в способі їх виконання, але також відкрити спільні перші їхньої творчості, якщо такі існують. Оглядаючи виставку Богдана Головацького та Павла Лопату, виразно відчувалось їхнє духовне споріднення; доказом цього є подібна тематика їх творів. У обидвох — картини з релігійними та народними сюжетами як також красиві, обидва теж дотримуються академічного способу малювання.

Б. Головацький та П. Лопата, сьогодишні мешканці, відносно свіжі поселенці і їхні особи, їхня тематика та спосіб виконання картин зацікавлюють та інтригують людей.

Вони абсолютні мистецькі учинили в підсвєтській Україні. Обидва виплекали свої таланти в атмосфері панівної доктрини, з якої, як приписано це ствердити, в їхніх працях немає сліду.

Богдан Головацький досягає високого драматичного наслідання настрою в картині "Розп'яття". В лиці Христа підкреслене терпіння, отже людське почуття, а тіні дальших хрестів у заплілі підсилюють почуття гризот. Знову друга картина із релігійною темою цілкомовно інша. Їїго "Явлення" — це майже монохроматична, лагідна світловата Христа в палаючому кущі. Ця картина виконана з великою ніжністю, є вдалим уявленням містерії Божества. Також "Материнство" — ніжна ілюстрація любови в ніжних бронзових барвах. Їїго красиві оригінали, бо малює землю він не з деталями природи, але тільки пасмами пливучих, незмінних кольорів віддас її різноманітності і її вагомості. Логічно також його селянські типи мають в собі своєрідну вагомість, яку люди дає свідомість своєї вартості та сили. Їїго творча винахідливість виразна в красавдів "Зима" та "Бережень". Іскристість морозу він виявив блискучістю порушеного снігу, а надходяче пробудження дерев на весну — могутністю їхніх стовбурів та пружним, голім гіллям, що наче чекає на приказ зазеленіти. Дивлячись на ту картину, мимохіть, пригадається вірш Стефанії Гурко:

Безлистіх дерев нагода мене не разить,
Іх суміть виразніша для мене,
Пружність безлистіх гілок
Свідчить про внутрішню силу...

Докладне опанування рисунку ставить його в ряди крашких майстрів деревориту і його ілюстрація до пісні "Червона Рута", маючи за тему ідилічну сцену, відзначається вдалою композицією та смаком цілого задуму. Уважний глядач пізнає, що бажанням мистця

було пірнути в глибокий сюжет, відкрити його суть, і тим самим дати щось не тільки для ока, але також для душі.

Павло Лопата — людина глибокої релігійності й тому, в першій мірі, манить його релігійна тематика. Це проявляється у цілому ряді ікон та алегоричних картин, темою яких є любов Бога до людини. Деякі його ікони як "Вишгородська Богоматір" та "Волинська Богоматір" оперті на тих відомих первозорах. Тут, у дійсності, запозичена лише композиція, кольори його — оригінальні. Вони не мають на собі знаку знищення, спричиненого часом, їхні лінії — чисті. Він свідомий цього, що в іконі головним завданням мистця не є виявити красу, а наситити її глибоким релігійним чуттям, щоб збудити в людях молитовний настрій. Їїго символічні картини "Даю вам щоб до них молитись" та "І мир Божий через появу Христа" — це вияв його віри, що Бог є нашим спасенням. Також картина "Покровительство" виявляє надію, що в зруйновану Україну Матір Божу принесе мир.

З картин із світськими сюжетами на перше місце вибивається "1933 рік". Це картина — епос. У ній істотні змісту як в кількох томах книг. В обрисах тризуба, в його трьох основних частинах, змальовано ряд сцен нашої найбільшої трагедії, посередній — постає смерть, перед нею ряд домовин, по боках сцени, що ілюструють все що тоді діялось. Є розпука матерів над мертвими дітьми, є плач голодних дітей над виявляючими матеріями, є просяння зоммерими на цвинтарях перед мандрівкою за хліб, є розлучливий крик, що кличе за пістмою до неба. Картина варта оприлюднення у сучасних виданнях про голод. Із цього самого емоційного джерела його свідомості зродилися сильні портрети заарештованих дисидентів. Їїго бажання містичної сполуки Божества з українським виявлене в картині "Тризуб", де кожну частину тризуба творить поява Бога-Отця. Дуже цікавий, своєрідний "Автопортрет", що його він також називає "Інспірація". Це вияв його переконання, що ким він є, все що він робить та від Бога його сила походять всі його ідеї родині.

Ці два малари — це молоді люди, які відколи відчинили очі, жили в світі іншого духового клімату як ми. Та вони свого, творчого духа не втратили. Як потішалою було б для нас свідомість, що більша частина творців нашої культури на рідних землях зберегла відмінну, хоча невиявлену духовність, від духовності накиненої тоталітарною системою.

Виставка відбувалася у галерії ЕКО від 14-го до 30-го жовтня.

Володимир Баран

Наталія Пазуняк

ПОСТАТЬ ВЕЛИКОЇ УЧЕНОЇ

III.

Окремо авторка присвятила увагу цій проблемі в праці написаній німецькою мовою і виданій Українським Вільним Університетом у Мюнхені 1970 року "Zwei Konzeptionen der Geschichte der Ukraine und Russlands". Загальноприйнята російською історіографією на початку XIX ст. т. зв. традиційна схема історії всієї території колишньої російської імперії не витримує наукової критики; все ж її послідовно дотримуються советська наука, і ця схема є єдиною прийнятою і дозволеною концепцією творення трьох східно-слов'янських народів, — українського, російського і білоруського. Цю помилкову концепцію заступають також переважно всі автори історичної літератури з-посеред російської протикомуністичної еміграції, а через свої доволі глибокі видани в академічному світі західних країн послідовно наслідують і поширюють цю концепцію в університетах і науково-дослідних установах західного світу. Ця концепція базується на тезі про єдність трьох східно-слов'янських народів за княжого періоду IX-XIV ст. і на твердженні про перенесення політичних центрів з півдня на північ до Суздаль, Володимир над Клязьмою і до Москви та продовження там історичного процесу Київської держави.

Цій концепції Н. Полонська-Василенко протиставить науково-обґрунтовану схему суверенного розвитку Русин України княжих часів та послідовного переходу державного центру з Києва в XIII ст. до Галицько-Волинської держави. Основним документальним джерелом є самі літописні тексти; — це є опис слов'янських племен, що окремо групуються з давньо-русько-української території — Поляни, Сіверяни, Деревляни, Дубичи чи Волиняни, Білі Хорвати, Тиверці й Уличі, а з другого боку — фінські племена, на субстраті яких творилися населення периферій Київської держави — Мер'я, Муром, Мещера... В поблизу тих племен, між ріками Десною і Окою, оселилося плем'я Вятчичів. Ці племена і були основою

московського народу, що згодом прийняв назву російського. Інші племена (Кривичі, Радимичі) створили основи для Білоруського народу. Ці етнічні території розвивалися своїм власним життям.

Авторка також доказує на основі точних цитат із літописних текстів, що термін Русь, русичі, ніколи не відносились до теренів Суздальщини чи згодом Московщини. Вислови "похитати на Русь", тобто Київщину, або "їхати із Суздаль в Русь" часто траплялися в літописних текстах XI-XIII ст. Це тільки згадка про наукову історичну схему України і Росії, яку визнавала і послідовно обґрунтовувала Н. Полонська-Василенко. Для повноти картини треба було б навести факти з історії суспільного і економічного та законодавчого і культурного життя обох народів — українського і російського, які у всій широті розгортає авторка. Тому так важливо було б перекласти хоча б два томи її "Історії України" на англійську мову, а може й на інші чужі світові мови.

Було б, думаємо, не повним, однак, накреслення постаті Н. Полонської-Василенко, коли б не згадати її інших властивостей — як людини і жінки. Чеїже це була монографічна особистість, яку цікавило і захоплювало життя у його повноті. Ми мало знаємо про її особисте життя, а все ж можемо хоча спробувати відтворити її силуетку на основі особистих розмов і листування нею з її чоловіком (другим) інж. Моргуном. Наталія Дмитрівна була життєрадісною вдачею. Любила в молодості їздити верхи, коли перебувала у літню пору з батьками на дачі в Боярці коло Києва. Нехай хоча на мент промайне в уяві молода амазонка, що мчить у соняшній простір літа або ж завірує в танку гучна дівоча постає чи розпримінється її лише на звуку музики... В уривках спогадів любила згадати про балі своєї молодості та про ролі музики для її настроїв та самопочуття.

Та життєві мерехтливі примани не заторкнули глибоко її істоти. Надто рано відчула вона іншу тасмну приману — академічного дослідного світу, — там грали музика віків... Мало знаємо про її інтимний світ. В одному спогаді згадала Наталія Дмитрівна про те, як вона, в віці двадцяти кількох років, доставляла разом зі своїм чоловіком академіком М. П. Василенком істориком українського права матеріали для історичного роману, який тоді писала Зінаїда Тулуб. Письменниця захо-

дила до дому Василенків і черпала там із їхнього знання, з їх книгозбірні й порад, що саме їй треба прочитати в Центральному Архіві Давніх Актів. От цей Київ мав на варті молоді Наталія Дмитрівна. Або інший епізод, цей на основі листування-розповіді її другого чоловіка, інженера Моргуна: весна у Києві. Півночі розцвітає Ботанічний сад біля великої емпіричної будівлі університету св. Володимира. У вільні хвилини ведеться розмова двох друзів, колеґ парів, — інженера Моргуна і проф. Наталії Полонської-Василенко. — Весна в Ботанічному саді завжди збуджує в мене настрій колишньої юності, — пригадає свої слова давній, але молодий дуже інженер. Наталія Дмитрівна помахом руки вказує на вікна другого поверху університетської будівлі: — А на найкращій дні мого життя провела в Архіві Давніх Актів... Цей епізод висловлює правду її життя, так як мистецьку правду висловлює справжній художній твір...

У 1964 році мені довелося відвідати Наталія Дмитрівну в Альтерстаймі коло Ульму. Пошура вогка кімната, майже без світла денного. Вона сама, друг її життя інж. Моргун уже відійшов на вічний спочинок. Вона — худенька і наче нижча, уся у чорному, виринула з кімнатного морозу на тлі книжок і маси паперів, течок і давніх фотографій на вогкій стіні. Просянколи лише з рисами давньої красі, покотилася розмова, дуже затерлась десь прірва між генераціями... Вроджена гостинність приволовила її мені дати чашку кави. Ми говорили про все, тільки не про недугу, не про вогкість і понурість її останнього життєвого причалу. Це була наша остання зустріч. Раз повернувся мій лист до неї з допискою: verstorben. Так 8-го червня 1973 року відійшла — тихо і в самотній убожестві велика людина, що докопалась до самих джерел правди про Україну і винесла це як неоцінений скарб на світ Божий.

Бібліографія:

1. Наталія Полонська-Василенко, Історія України (в двох томах) Укр. В-во Мюнхен, 1976 р.
2. Записки НТШ, том 173 (CLXXIII), Париж-Чикаго, 1962 р.
3. Наукові Записки. УВУ. Філософський факультет ч. 7. За редакцією Володимира Явуса. Мюнхен, 1963 р.
4. Natalia Polonska-Wasylenko, Zwei Konzeptionen der Geschichte der Ukraine und Russlands, Ukrainische Freie Universität, Reihe: Monographien, Band 14, München, 1970.

В УВУ відзначено 20-ліття „Українського Історика“ (1963-1983)

У п'ятницю, 21-го жовтня ц. р., Ректорат Українського Вільного Університету в Мюнхені влаштував академічний вечір з доповіддю проф. д-ра Любомира Винара на тему „Сучасний стан української історичної науки і завдання істориків (з нагоди 20-ліття „Українського Історика“)“.

Вечір відкрив і ним керував ректор УВУ проф. д-р Володимир Янів, який представив доповідача, як основника і редактора „Українського Історика“, голову УІТ, професора історії в УВУ і голову Асоціації Українських Університетських Професорів в Америці і Канаді та відомого українського дослідника. Проф. Л. Винар саме відбував наукову поїздку в Австрії і Німеччині і завітав до УВУ.

Проф. Л. Винар у своїй доповіді проаналізував стан української історіографії в Україні після так званої „добі Шелеста“ (1962-1972), який позначився ліквідацією ряду важливих серійних історичних видань, переслідуванням і репресіями українських істориків і наданням русифікацій українського наукового життя і взагалі української культури в радянській Україні.

У 1970-х роках на місці українських істориків-ревізіоністів (наприклад, М. Браїчевський й інші) прийшли до слова партійні історики-апаратники, русифікатори української історії і українського наукового життя. Знову ж панівною стала совєтська офіційна історична схема, яка базувалася на тезі про „спільне походження російського, українського і білоруського народів“, а також на історичному міті про конструктивну і домінуючу роль „російського старшого брата“ в українському історичному процесі.

Найбільш загрозливим явищем в радянській Україні, стверджує проф. Л. Винар, є теперішня концепція про т. зв. „нову історичну спільноту совєтський народ“, яка знайшла своє завершення в конституції СРСР (1977), і яка, на думку доповідача, є органічно пов'язана також із схемою дореволюційної російської історії з її гіпотезою про „загально-російську історію“, що не угадувала національної історії України і Білорусії.

Цей „новий радянський народ“ із своїм центром в Москві створюється коштом процесу злиття націй і засобами нагальної русифікації і фальсифікації української історії, української культури і взагалі українського наукового і суспільного життя в радянській Україні. Ця концепція пропонується тепер у всіх совєтських українських історичних виданнях, і вона являється основою теперішньої совєтської історичної схеми.

І саме українські історики на Заході мусять якнайшвидше зареагувати на цю офіційну совєтську схему і на цей черговий розгром української історіографії в Україні, яка є невіддільною комуністичної партії і влади в перестала бути історичною наукою.

Другу частину доповіді проф. Л. Винар присвятив теперішньому стану української історіографії на Заході. Він схарактеризував діяльність і видання НТШ, УВАН, УВУ, Гарвардського і Едмонтонського українських центрів й інших наукових осередків. Проф. Винар зупинився докладно над генеологією і розвитком „Українського Історика“ і діяльністю УІТ. В журналі співпрацюють різні генерації українських дослідників.

„Український Історик“ є одним із основних здобутків і вказкою зрілості українських істориків на Заході.

У дальшій частині доповіді д-р Винар ствердив зріст зацікавлення українською тематикою істориків західних істориків, говорив про появу важливих українських праць на Заході і участь українських істориків на різних конференціях і наукових з'їздах. Не зважаючи на ці досягнення, серед ширших кіл західних істориків в Європі і Америці далі домінує змодельована російська дореволюційна або совєтська схема історії Східної Європи з тенденційною або фальшивою термінологією української історії.

І саме одним із найголовніших завдань українських істориків є впровадження в українську історіографію на Заході модифіковану історичну схему М. Грушевського, яка об'єктивно угадувала окремі риси розвитку українського, російського і білоруського народів і базувалася на прецизній історичній термінології.

Проф. Винар наголосив на певну потребу видання фундаментальних історичних праць у різних мовах, а зокрема опрацювання нової наукової історії України на основі джерел і сучасної методології історичного дослідження. Видання історії української культури, обширної історичної бібліографії історії України, опрацювання окремих монографій, присвячених центральним темам і окремим періодам історії України, належить до основних завдань українських істориків на Заході.

Деякі важливі і вже заплановані проекти реалізує УІТ, яке на жаль, не має відповідної матеріальної бази для поширення своїх науково-видавничих діяльності. Проф. Винар наголосив також важливість координації наукової діяльності між різними установами, які деякі наукові проекти можуть спільно реалізувати. Він також пригадав про майбутній й міждисциплінарний історичний з'їзд, який має відбутися у Франкфурті у 1985 році і в якому повинні взяти участь українські історики. Описав він подальші деякі спостереження за науковою життям в Америці і побажав успіхів УВУ в науково-видавничій діяльності.

Після доповіді вив'язалася жвава і цікава дискусія, якою провів ректор УВУ В. Янів.

Довідку проф. Л. Винара, одного з провідних організаторів наукового життя, призначили до кращого розуміння діяльності українських істориків на Заході, згуртованих в УІТ. Треба також згадати, що бібліотека УВУ влаштувала також виставку публікацій УІТ, а програму вечора записано на магнітофонне радіо „Свобода“. Її вона буде передана в Україну. Ректор УВУ належить повне призначення за влаштування цього вдалого і успішного академічного вечора.

Українське Історичне Товариство

ВОЯК УКРАЇНСЬКОЇ АРМІЇ

У дописі Дмитра Куліша п. з. „Вільний воєн. п. П. Куліш“ („Свобода“, ч. 193 з 11-го жовтня) надруковано повідомлення, що Покійний Петро Куліш був воєм Української Повстанської Армії. Св. п. П. Куліш був воєм Української Армії. Крім того, у зв'язку з друкарською помилкою надруковано, що св. п. П. Куліш „перехрещується до Вілія“, замість „перехрещується до Вілія“. — Ред.

ДОРОГІ ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ! ЯКЩО ВАШЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КІНЧАЄТЬСЯ ЗАВТРА, ТО ЗАБЕЗПЕЧІТЬСЯ ПОНОВНО СЬОГОДНІ.

Довідку Ю. Шевельова про
листування Пантелеймона Куліша

На науковій конференції УВАН у ЗСА, що відбулася у Нью-Йорку 16 жовтня ц. р., проф. Юрій Шевельов прочитав доповідь: „Листи Пантелеймона Куліша в історії українського листування“.

Довідка казав, що він взявся за тему листування Куліша, бо професор Торонтоного університету, літературознавець Юрій Луцький попросив його написати вступну статтю до книжки українськомовних листів П. Куліша, яка незабаром з'явиться друком. Ці листи, за винятком одного, уже друковані, але в рідкісних виданнях, несприятливих сьогоднішньому читачеві.

Проф. Шевельов зауважив, що поетика епістолярного жанру (тобто вивчення листів як творів літератури) не опрацьована не тільки в українському літературознавстві, але й у літературознавстві інших народів. Листи письменників переважно використовують для вивчення їх біографії, а не розглядають як літературні твори.

Довідка коротко зупинився на листуванні українських письменників XVIII і першої половини XIX століття. Більшість їх написані французькою, латинською і російськими мовами. Листи Котляревського не зберігалися. Левко Боровиковський писав листи російською мовою. З опублікованих листів Квітки-Основ'яненки відомі чотири листи до Т. Шевченка, написані українською мовою, решта — російською. Марко Вовчка велику більшість листів писав російською мовою, українську мову вживав майже виключно в листах до чоловіка. Збереглися листи Якова Кукаренка, писані українською мовою. Тарас Шевченко майже всі листи до українців писав українською мовою, до росіян і поляків — російською мовою (польською мовою він читав, але писати не вмів).

Частину листів Пантелеймона Куліша пропала. З тих, що збереглися, понад 40 відсотків написані українською мовою.

Професор Шевельов відзначив, що листи деяких українських письменників, писані в першій половині XIX століття, зокрема листи Квітки-Основ'яненки і Якова Кукаренка, виглядають як імітація розповіді селянина. Була певна вульгаризація, уникання чужих слів. Наприклад, замість написати: „не на ту адресу“, вжито виразу: „не у твою кату“. У Шевченка і Марка Вовчка цього стилю не було.

У листах Пантелеймона Куліша професор Шевельов знайшов лише п'ятнадцять прикладів „простягати мови“, наприклад, вираз „шве надіючи по Україні“. Після 1858 року ці елементи зовсім зникли.

Тематика листів Куліша відмінна від тематики листів його сучасників — Тараса Шевченка і Марка Вовчка. У Шевченка — описи його настроїв, щоденні плани, творчі наміри, спогади минулого, літературні новини. Шевченко цілком чужий стиль повчання. У Марка Вовчка — літературні новини, відомості про рідних, погода, враження з подорожей, грошові справи. У Куліша теж чимало про грошові справи (адже він був власником друкарні), багато про творчі плани, виклад його загальної концепції історії України і історії української культури, думки про взаємини Східної України з Галичиною і Буковиною, про виховання української людини зведе — нахил до повчання. Куліш указує адресатові, що робити, а чого не робити. Він — учитель, що дає конкретне завдання, — яку книгу прочитати і як читати. Він вірив у правильність своїх поглядів і хотів маніпулювати людьми.

У Куліша був гарний лексикон. В його листах з'являлися церковно-слов'янські слова, благословення, глас, восхвалити, спасибіти, оглашати, стезя, трепетати, чаяти і багато інших. Часом

Куліш позичав слова з російської мови, як от, всеобщий, живописець, олицетворити, і цього не ховав. 1857 року в листі до Галагана писав, що ми збагатили московську мову, а тепер треба забрати своє назад. Куліш був свідомий, що творить українську мову, за його словами, „не гірша від сербської і чеської“.

Професор Шевельов зауважив, що попри широке вживання церковно-слов'янських і русизмів, Куліш зберіг добру українську мову, головне, інтонацію. Тут важливі матері, яка знала тільки українську мову, і вплив фольклору. Олена Курило писала про Куліша: „Майстер чуття мови“. Василь Симович — „Куліш — це велике джерело пізнання української мови“.

У другій частині доповіді Юрій Шевельов говорив про біографічні елементи в листах Пантелеймона Куліша. Його життя було неспокійне, баламутне, суцільне метання між Україною, Петербургом, своїм хутором, виїздами за кордон. Була співпраця з різними російськими періодичними виданнями, від ліберальних до поліційних. Конфлікт Куліша з Костомаровим привів до розриву з ним. Був конфлікт з українською інтелігенцією в Росії, а потім у Західній Україні.

На підставі Кулішевих листів важко скласти його біографію, вони висвітлюють лише окремі ланки, більшість листів ідеологічна. Наприклад, у листах Куліша нема даних про його участь у Кирилів-Методієвському Братстві, про шкільні роки, учителювання. Мало описів численних подорожей за кордон. А відшукати біографічних матеріалів не може оминати листів. Наприклад, він знайде листи про так: Кулішеві шукаючи історичних джерел, праця над біографією Гоголя, думки в 1850-60 роках про українськомовні видання, перші плани українського журналу, редакторська праця, простягання руки до месенатів, цензурні перешкоди, одруження, виправдовування своєї служби Російській імперії у Польщі, погляди на Галичину, плани перекладів західної літератури, життя на хуторі, думки про наблизнення смерті.

Проф. Шевельов зауважив, що літературний жанр листів відмінний від інших жанрів літератури це й тим, що кожний лист є спрямований до певної особи і з нього можна відтворити образ адресата. Наприклад, збереглися два листи Пантелеймона Куліша до його дружини Ганни Барвінок. Ці листи не виходять поза межі настрою і щоденного побуту. Здається, що вони адресовані до відданого, але скучної жінки. Натомість з листів до Лесі Милорадович, в яку Куліш був закоханий, як лірична виступає відкритою на кожне повчання „пророка“ Куліша.

Листи Пантелеймона Куліша не відбили його у молодому віці. Натомість є Куліш — муж, занятий літературою, історією, мовою, журналістикою, подорожками. Проявляються нові захоплення, віра в майбутнє, своє і нації. В листі до Степана Носа Куліш писав: „Наша ідея є в сповиточку. Для нас важливо, що вона народилася існує“. Куліш вірив у свою місію — збудувати націю.

Листи увіковічили старість Куліша — життя у самоті, на півзруйнованому хуторі, де він перекладав на українську мову твори західної літератури.

Нині на Україні більшість писань Куліша заборонена. Куліша майже не видають, особливо його публіцистику. У 1920-х роках у Києві були видані близькі праці про Куліша Віктора Петрова, який зокрема писав, що Куліш був парламентар без парламенту, лідер без партії.

Сьогодні кулішознавство на Україні не існує, образ Куліша не знають.

Л. Дражевська

ВСІ УКРАЇНСЬКІ ДІТИ ДО УКРАЇНСЬКИХ ШКІЛ!

Ген. П. Григоренко виступив у
у Колорадо

Від понеділка, 26-го вересня, по вівторок, 4-го жовтня, ген. Петро Григоренко перебував у стейті Колорадо, де він дав цілий ряд лекцій та доповідей, а також мав кілька інтерв'ю з пресою та телебаченням. Приїзд генерала Григоренка був зв'язаний з відкриттям парку „Бабин Яр“, яке відбулося 2-го жовтня.

Щоб дати огляд проробленої праці, подаємо тут короткий перебіг виступів у вівторок вранці відбулося інтерв'ю з газетою „Денвер Пост“. Наступного дня з'явилася стаття з німком генерала П. Григоренка під заголовком „Тверда лінія супроти Совєтської покаяної“.

У вівторок учорішній виступ в Ріджес коледжі. Вечір був спонсорований сенатором Галагером з Колорадо, і були запрошені студенти політичних наук, професори та голови різних українських організацій зі своїми дружинами. Тема промови генерала — „Політичне становище Совєтського Союзу“. Після доповіді були питання та відповіді. Студентам було присвячено максимум часу.

У середу вранці генерал П. Григоренко був представлений колорадському Сенату; відбулася зустріч з губернатором Ламом та послом Колорадо Фелоріко Пеня. Також раніше відбулася пресова конференція, спонсорована сенатором Галагером. Учорішній вечір на новинах на 7-му і 2-му каналах телебачення показували генерала Петра Григоренка, подавали зміст його промов та його власні зауваги.

Наступного дня з'явився про нього стаття в „Ракі Маєтін Нюз“ і „Колорадо Спрінгс Сан“. Так само в новинах різних радіостанцій передавали про приїзд та успішні виступи генерала.

Всереду ввечері за старанням „Комітету Охорони Прав Людини в Україні“ і його голови д-ра Євгена Петровського відбувся виступ ген. П. Григоренка в Колорадському університеті в Болдері з темою „Радянський Союз як потенційний ворог людства, а головним Америк“. Присутніх понад 700 студентів, які ставили доповідачеві цікаві питання.

У четвер вранці відбулося фільмове інтерв'ю генерала П. Григоренка з дружиною колорадського губернатора Доті Лам. Інтерв'ю було показано у програмі „Дамішнене“ у суботу на 4-му каналі о 10-й годині ранку і о 5.30 годині ввечері, а на 12-му каналі — у вівторок, 4-го жовтня, о годині 9-й ввечері.

На 12-ту годину в обід у четвер генерал П. Григоренко приїхав до Летунської академії у Колорадо Спрінгс. Це була пора обідів у генерала заприятелювали до ідальні. Як тільки він увійшов на балкон і по гучномовно проголосили його приїзд з поданням короткої біографії, то чотири тисячі кадетів зривалися на ноги й улаштували таку овацію, якої подібної ще тут ніколи не було.

Пополудні відбулася зустріч з генералом Роккісом, відвідини бібліотеки та дві промови. Одна в регулярній класі, а друга для ширшого кола кадетів на тему „Радянський дисидентський рух — зокрема Україна“. Така кількість кадетів прийшла почути генерала Григоренка, що прийшлиш переходили в більшу залу.

Після доповіді кадетів улаштували знову овацію, бо почули з уст українського патріота про справжній стан України та її народу, про те як вільний світ має поставитися до визволення України та допомогти українському народові наразі стати вільним і рівноправним з іншими вільними народами світу. Описав відбулася вечір у стислому колі кількох професорів академії.

П'ятниця була виключно присвячена Летунській академії. Цього дня генерал промовляв на більш професійній темі. А саме: „Совєтський погляд на Другу світову війну“. Німецький воєн у Другу світову війну — совєтський погляд“. Дискусія з професорами на тему „Справи Совєтського Союзу“, а відтак знову лекції на

тему „Совєтський погляд на Другу світову війну“.

Ще перед полуднем відбулася обширна пресова конференція. На цій конференції була велика кількість різних кореспондентів з усіх країн Колорадо Спрінгс, а також попри радіо були присутні три телебаченні мережі. Залю офіцерського клубу була переповнена.

Тут треба підкреслити, що величезний успіх генерала П. Григоренка не є тільки його особистим успіхом, але успіхом всієї української нації. Це ж найбільш відомий найближчий визначний діяч академії у вільному світі, кадетів якої почули правду про Україну від сина України в українській мові. Чи не було перше в історії?

У суботу раніше генерал П. Григоренко мав зустріч та неформальну доповідь з питаннями та відповідями перед групою американських воєн, починаючи генералом. Описав в найбільшій кількості міста генерал піднісвав книжки — свої споминок, які генерал вніс з себе одиниць приїхав для життя йому і родині.

Вчорішній виступ генерала з українською громадською доповіддю на тему „Український Дисидентський Рух“. Ця доповідь певно була найбільш зворушливою, бо генерал говорив про себе, про наші стремління та головні про всіх тих, що посприяють до совєтських в'язнів і концетраційних таборів, на засіданні у Сибіру, по закутках та лазах КГБ, про тих, які зберіли чисте українське серце, про тих, кому Україна є дорогою.

У неділю, після Служби Божої в українській православної церкві, на якій був присутній генерал П. Григоренко, відбувся обід, а після всього гуртом відішли на відкриття парку „Бабин Яр“, де генерал був головним промовцем. В парку теж були підкреслені українські жертви, жертви життя всіх тих, які не перестають класти своє життя на вівтарі України, і гинуть і рух наших ворогів, чи ті вороги були фашистичні, теперішні — комуністичні.

Понеділок починався як день заслуженого відпочинку для визначного гостя. Але вийшло інакше. Радіостанція KOA запросила генерала на одностороннє інтерв'ю, де обговорювалися його книжки. Це інтерв'ю відбулося блискуче, і не кілька днів пізніше ім'я генерала П. Григоренка згадувалося на радіо, коли диктори звертали увагу на відмови, які він давав.

Після радіопрограми відбувся чин не найбільш визначний подія в історії Денверу. На запрошення департаменту „Світ Ліфенс“ був накручений 45-хвилинний фільм. Фільм був зроблений у формі питань і відповідей, які покривають важні справи світових подій, а зокрема визволення боротьбу поневолених країн. Цей фільм буде надрукований у кількох сотнях копій і розповсюджений по цілій країні.

На фільмі скінчилися інтенсивна праця генерала П. Григоренка в Денвері. Праця була величезна й члени комітету, які улаштували цю програму, були повністю свідомі цього величезного навантаження. Були питання до генерала, чи не буде йому забагато, чи не він відповість. „Шо, я маю дати до життя та вмирати? Робимо все, що можемо. Нам всім це потрібно“. Генерал працював і працював. Він може всім послужити прикладом самовідданості ідеї та українському народові.

Всеред генерал П. Григоренко очинив у шпиталі. Чи не було наслідком гурту й переобтяження? Не майте! Але вся українська громада Денверу й сповідаюся, інших міст, схилив голову перед генералом Петром Григоренком з вдячністю та признанням за його працю та відданість українській справі та українському народові. Хай-Бог дасть йому сил та здоров'я на щом'яжкому шляху, що він взяв на себе.

Юрій Мошинський

Форум молодих

На світлині сидять (зліва): Андрій Шевченко, Марія Гаталя й Тарас Оріховський; стоять (зліва): д-р Степан Геч, Нестор Голіський і Петро Станічний.

З ініціативи Товариства Українських Інженерів Америки (UIA), Відділ Нью-Джерсі, в співпраці з Головною Управою UIA відбувся черговий вечір рефератів і дискусій. В Домі Кульгери в Бавід Бруку молоді колеги професіонали виступили перед численною аудиторією з п'ятьма рефератами, що були однаково цікаві як для фахівців-спеціалістів, так і для загальної аудиторії.

Іж. Дем'ян Геч, голова Відділу, вітаючи гостей, зокрема назвав присутніх в залі отия протопресвітера Б. Желєхінського, секретаря Консисторії, отия Р. Мірчука, парха української католицької церкви в Нью-Брансвіку, П. Дж. д-ра І. Голіського і членів Головної Управи UIA, зокрема Іж. Р. Качмаря, заступника голови.

Заданням колег-інженерів у піднесений батьківщини, що карається по тюрмам і на засіданні, бесідничав намагаючи про них і шукати засобів для допомоги їм. По обговоренні їх волі класе більшу відповідальність на всіх нас, що користуються свободою рішення і діла. В дечимі міркувань вечір присвячено українським політичним в'язням.

Д-р Іван Голіський представив привіт і побажання успіхів у професійній праці для молодих професіоналів від UIA. Нагадував його о 10-літньому ювілею.

Іж. Р. Качмаря привітав від Головної Управи UIA, а Іж. Н. Голіський провів вечір, як модератор.

Іж. І. С. Оріховський (бакалавр хімії в Ратгерському університеті і математик з мікробіології у університеті в Берклі) доповів перший. Його тема: „Біохімічна інженерія й використання мікроорганізмів“ викликала зацікавлення й жваву дискусію. Технічні можливості й проблеми цієї ділянки ставали перед слухачами чітко й ясно.

У дискусії проф. І. Голіський навав між іншим про мікробіологію доповідь д-р С. А. Ваксман був членом Українського Наукового Товариства ім. Тараса Шевченка (НТШ), що обходить своє 110-ліття в біжучому році. Дуже відрадно зустрітись з молодими науковцями, що цікавилися різними товариствами.

Д-р С. Р. Геч (торгівельний хірург і шпитальний університету Пенсильванія; бакалавр у університеті Єддокторат (М.Д.) з Медичної Школи Ратгерс) доповідав на тему: „Остеопороза старості й клінічні заходи“. Слуха-

чі мали прекрасну нагоду познайомитись із недугами кістки як остеопорозою зокрема. Причини недуги, симптоми, профілактичні заходи й способи лікування порушувалися в доповіді й ілюструвалися прозірками. Дискусія й питання торкалися передусім профілактики, включно з фізичною активністю, руханкою й вітаміною „Д“. У доповіді, дискусії й відповідях на питання д-р Геч висловив речі ясно й дотепно.

М. Гаталя (бакалавр економіки в Ратгерському університеті) в доповіді на тему „Інвестиції за посередництвом інвестиційних фірм“ представила засоби охорони однадності і розбудови капіталу. Ця тема викликала велике зацікавлення, хоч прочитана була англійською мовою.

Адвокат П. Р. Станічний (бакалавр економіки в Ратгерському університеті і прав з Школи Права в Нью-Йорку) представив дуже жваво й переконливо тему „Правні пов'язання, що торкаються членів українських громад“. Доповідач зокрема порушив потребу всяких забезпечень. Брак забезпечення може мати в різних випадках нищівні наслідки. Також окрему увагу звернув доповідач на конетність особистих тестаментів, що упрощують розподіл майна. Дискусія й численні питання наявно підтвердили актуальність порушених справ.

А. Шевченко (бакалавр політичних наук й фінансового планування, Ратгерський університет) доповідав на тему „Участь молодих професіоналів в українських кооперативно-кредитових установах“. Із запалом переконанням доповідач підкреслював потребу технічного вивчення й активної вербування молодих фахівців. Логічна аргументація, добра дикція й плинна презентація характеризували цю доповідь.

Більшість доповідей написані англійською мовою, а прочитані із українського перекладу. Виследи не був цікавий і корисний вечір, хоч, може, дещо задовгий, і час на дискусії й питання здавався обмеженим. Усім доповідачам належить признання за зусилля й працю, й ним ширшу дискусію. Вони на дорозі до кращих осягів і досконалості, а їх здобувається лише невтомою працею.

В. Яровенко
заступник голови

Замість квітів на могилу
бл. п. Марії Клепарчук
складати 150.00 доларів
на НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ім. ШЕВЧЕНКА.
Родніи Покійної висловлюють своє співчуття.
Андрій ТУРЧИН

Дня 6-го жовтня 1983 р., у шпиталі Cabrini в Нью-Йорку відійшла у вічність на 74-му році свого трудодобного життя, наша Найдорожча МАМА

св. п. ПАНИМАТКА

МАРТА МЕТЕЛЬНИЦЬКА
ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА
І ПАНАХИДА,
у Сороковий день після її смерті
буде відслужена

в суботу, 19 листопада 1983 р., о год. 10-й ранку в церкві Всіх Святих, 206 Е. 11-та вул., в Нью-Йорку
Приятелі і Знайомих просимо помолитися в цей день за спокій її душі.
Сини: ЯРОСЛАВ І БОГДАН МЕТЕЛЬНИЦЬКІ

В п'ятницю, 18 листопада 1983 р., о год. 7-й веч.
в Домі Українського Культурного Центру
при 26601 Раєн вул., ВОРРЕН, Мич.
відбудеться

**ІНДИВІДУАЛЬНА ВИСТАВКА
ТВОРІВ
МИСТКИНІ**

Людмили Морозової

ВИСТАВКА ТРИВАТИМЕ ТРИ ТИЖНІ
ЇЇ СПОНЗОРЮЮТЬ:

Асоціація Дітяч Української Культури
Український Конгресовий Комітет Америки
Український Культурний Центр
у Дітроїті

Курси історії України в Саскачеванському університеті

Після багатьох років старання Саскачеванський університет, нарешті, погодився впровадити курси української історії. Хоч відомий професор Дж. Симпсон і викладав у цьому університеті поодинокі лекції на теми з історії України ще в 30-их роках, формальне навчання української історії у формі акредитованих університетських курсів почалося в 1984 році.

Старання у справі впровадження курсів з історії України у програму історичного відділу розпочалося восени 1982 року, коли Провінційна Рада КУК Саскачевану, у співпраці зі славистичним відділом, звернулася до голови історичного відділу д-р Г. Джансона з проханням про впровадження таких курсів. Спочатку д-р Джансон категорично відкинув це пропозицію, заявивши, що немає потреби в курси української історії в Саскачеванському університеті. В скорому часі, однак, д-р Джансон змінив своє наставлення, бо представники Провінційної Ради КУК, д-р Дмитро Шинишник і Христина Девром, порушили справу курсів української історії із президентом університету, д-ром Л. Кристіансоном. Президент університету д-р Л. Кристіансон ухвалив рішення про впровадження курсів з української історії та розробити проєкти курсів з української історії для одобрення Професорською радою факультету вільних наук (Арт енд сасс).

У дальших переговорах між проф. Р. Франко, головою Славистичного відділу д-ром А. Найтом, деканом вільних наук, і д-ром Г. Джансоном, котрий остаточно погодився співпрацювати, було вирішено, щоб розроблені проєкти курсів української історії були представлені Професорській раді історичного відділу. На сьомому засіданні цієї ради в лютому 1983 року, Професорська рада факультету вільних наук прийняла їх одностайно.

Впроваджена програма з української історії на початку включатиме такі курси: Історія 211 (Історія України), Історія 309 (Історія українського поселення в Канаді) і Історія 312 (Середньовіччя України: Київська Русь). Курси про Київську Русь — це, здається, єдиний історичний курс у північноамериканських університетах, що трактуватиме цей період, як частину історії України.

З огляду на те, що в цьому році немає історика-спеціаліста з української історії в Саскачеванському університеті, а також з огляду на те, що через великі фінансові обмеження Саскачеванський університет неспроможний цілковито фінансувати призначення нового професора, славистичний та історичний відділи, за порадою президента Кристіансона, поділилися до Канадської ради етнічних студій за допомогою, щоб спровести професорсько-спеціаліст на наступний рік. Перебачається, що за рік Саскачеванський університет перебере на себе всі фінансові зобов'язання відносно цієї нової посади, якщо університетські студенти й українська громада виявлять належне зацікавлення і будуть записуватися на ці курси з української історії.

Відділ КУК

Молоді українсько-американські адвокати цікавляться громадою

Від п'ятниці до неділі, 14-16-го жовтня н.р., в Клівленді відбулися Річні збори Українсько-Американської Асоціації Адвокатів. Збори відбулися в Клівленді, де сім років тому постанала ця нова установа, лавину частини членів якої становлять молоді адвокати 30-40 років життя. Чимало з них — сини адвокатів з Галичини, Волині, Карпатської України, а майже всі знають українську мову й цікавляться українським минулим та сучасними проблемами своєї громади.

Про це переконливо свідчать теми наперед намечених доповідей й схвалені після доповідей і дискусії резолюції. Темі професійного порядку займали на зборах лише невелику частину часу. Цим що українську „Бару“ можна з повним правом вважати не лише професійною, але й громадською установою. І в цьому полягає її традиційність та вага для нашої національної громади.

Першою на порядку денного була доповідь д-ра Петра Ставничого про стипендіальний фонд, потрібний для допомоги студентам права та для притягнення їх до Асоціації, а з цим і до ширшої української громади. Після обговорення справи утворено для її завершення комітет, у склад якого ввійшли доктори Іван Шандор, голова, Сара МекРей і Петро Ставничий. Член Асоціації й одночасно голова НТШ Я. Падох поінформовав присутніх про існування НТШ окремого стипендіального фонду для студентів права імені галицького адвоката та судді св. н. д-ра Юрія Срібного й запропонував співпрацю обох фондів уже в наступному році, коли буде призначена перша стипендія з названого фонду. Фонд був створений і ініціатори й коштом доньки покойного д-ра Срібного, Ольги Стефанівни й її мужа д-ра Климента Рогозинського.

Справу непорозуміння ввнутрі української громади в ЗСА реферував голова Асоціації д-р Богдан Поритко. Він згадав про звернення Асоціації до УКАА та УКАР у справі допомоги Асоціації в арбітражному поладнанні спорів, в чому позитивну роль відіграв 6 правничих знання та досвід членів Асоціації і їх двомовність. Дискусія виявила глибоке зацікавлення, а то й зацікавлення українських адвокатів роз'яснення української громади й бажання не стояти осторонь, але докласти старань для зміни на краще. Після дискусії винесено одностайну ухвалу про потребу продовжувати ці старання у справі Асоціації не так шляхом арбітражу, як радше вільної медіації. До комісії для цієї справи обрано д-ра Б. Поритка головою, а на членів докторів П. Ставничого і В. Анастасівського.

В дискусії відмічено, що при подільній суспільності нема належної репрезентації української громади, і членів Асоціації одержували від конгресменів запити хто репрезентує нашу громаду. Наступною була доповідь адвоката й професора права на міністерський правничий школі д-ра В. Анастасівського про англо-український правничий словник, потрібний для нашої громади та адвокатів, які ведуть її правничі справи. Схвалено продовжувати ці заходи в співпраці з правниками в Україні, які зосереджені в Товаристві Українських Правників у ЗСА та в Правничій комісії НТШ. Обрано комісію, до якої ввійшли: проф. В. Анастасівський, голова, та доктори Юліан Куляс, Юрій Паузія і Ярослав Падох.

Потім дуже основно дебатувало над питанням юридичного характеру, а саме: процесів у справі позбавлення громадянства та депортації, в яких уживається приготувані свідчення. Засовано, для прикладу, процес проти Дем'янука, який вів клівленський федеральний суд та світський Брит про цей процес. Доповідалий про цей процес і про справу свейських свідчень, крім членів Асоціації, також Юрій Самійленко, голова місцевого комітету для справи Дем'янука та колишній американський імміграційний урядовець — Джером Бренор, який займався імміграційними справами в Західній Європі зараз після закінчення Другого сві-

тової війни. Схвалено продовжувати старання Асоціації, щоб ці докази, які протирічать американській судовій процедурі та засадам судництва у вільному світі, були усунені зі судових залів, для чого обрано комітет під проводом д-ра Ігоря Раковського.

Окремі комітети обрано для справ зв'язку з зовнішнім світом (медіа-комунікаційний комітет) під головуванням д-ра Б. Поритка, з членами — д-ра Террі Гаврика, Я. Падох і Орест Ліщинський, та для справ протидії неправді, поширюваній у шкільних підручниках, головою якого став д-р Володимир Базарко, а його заступником д-р Богдан Шандор. До „ад гок 1933“ комітету для засудження голодомору ввійшли клівленські адвокати Б. Футей, В. Базарко і Юрій Оришкевич, а головою комітету для охорони людських і національних справ став д-р Мирослав Смородський. У внутрішньо-організаційні комітети для справ об'єднання при Асоціації усіх адвокатів українського походження обрано докторів Мірона Гонка, голову, А. Шуля, С. МекРей і Л. Ліщинського, а для справ зустрічей членів — д-ра Б. Шандора та д-ра Михайла Вариса.

Варті уваги резолюції, схвалені Зборами в справі роковин голодомору облоги України та в справі 110-річчя НТШ. Текст першої ухвали, зі засудом цього злочину, зі вимогами до його спрощення, варто навести в цілості:

„Маючи на увазі висловлення протесту проти штучного спричиненого голоду в Україні 50 років тому, голоду, що його спричинила політика російського комуністичного уряду. Асоціація Українсько-Американських Адвокатів вимагає: 1) щоб совєтський уряд признав, що він спричинив штучний голод на Україні, внаслідок чого було 7 мільйонів жертв загалом; 2) щоб совєтський уряд осудив геноцид шляхом голоду, як засіб усунення спротиву неросійських народів його політиці; та 3) щоб совєтський уряд дав відшкодування жертвам штучного голоду й їх родинам.“

В офіційній програмі зборів Асоціації була поміщена доповідь про Наукове Товариство ім. Шевченка і його ювілей, яку вголосив голова НТШ д-р Я. Падох під час бенкету, в якому взяли участь також запрошені громадяни. В доповіді були дані інформації про особливу увагу, яку від самих своїх початків НТШ віддавало правничій науці, зокрема історії давнього українського права та правничій професії.

Було написаним законом, що Історично-Філософська секція НТШ, головою якої був майже 20 років Михайло Грушевський, мали окремий правничий відділ, яким відав заступник голови Секції, правник.

Боротьба за права українського народу і його мову була ведена передусім правниками. Доповідь закінчив членів Асоціації п'ять шляхів своїх попередників в Україні. Про зрозуміння цього заклик свідчить окрема резолюція Зборів, яка відноситься до НТШ. Текст її такий: „Українсько-Американська Асоціація Адвокатів вітає НТШ з нагоди його 110-річного ювілею і ширше розглядає значення його про свою співпрацю та допомогу і заклик усіх членів Асоціації стати ініціаторами членів НТШ.“

Зборами керував голова Асоціації д-р Б. Поритко при допомозі заступника голови д-ра І. Раковського, секретарів д-рів Б. Шандора і П. Ставничого й касира Мірона Гонка, від яких перебрали провід Асоціації на новий рік такі члени Асоціації: Б. Шандор-голова, І. Раковський — заступник голови, П. Ставничий і Б. Поритко-секретарі та Мірон Гонка-касир.

Членами Управління, які репрезентують окремі округи Асоціації, т. зв. губернаторами, обрано: Б. Шандора для стейту Нью-Джерсі, М. Вориса для Вашингтону, Д. К. Т. Гаврика для стейту Іллінойс, Б. Футей для стейту Огайо, В. Анастасівського для стейту Мінесоти та С. МекРей для справ студентів права. Деякі округи будуть об'єднані згодом.

П. Я.

Сеньйори з Нью Йорку відвідали Стемфорд

Сеньйори вітає Владика Василь Лостен. Справа — Лідія Савойка і д-р Василь Ленчик.

Сеньйори моляться під час Служби Божої в каплиці.

Стемфорд, Конн. (А. Метлі). — Приблизно 70 українських емігрантів, мешканців Нью Йорку, відвідали осідок Стемфордської Епархії в четвер, 13-го жовтня н.р. Проголосили зорганізувати відділ громадської обслуги Українського Інституту Америки.

Сеньйори брали участь у Божественній Літургії, яку відслужив Владика Василь Лостен. Епарх Стемфордський в каплиці Колегії св. Василія Великого, при співі гімнів колегії.

Опісля відбувся полуденок у ректорській колегії з участю Владика Василія і Савойки. Миколаїв, Епарха Крижевського, який був якраз на відвідинах із Югославії.

Емерити-відвідувачі при цьому мали нагоду оглянути приміщення семінарії, зокрема книжницю і епархіяльний музей, куратором якого є д-р Василь Ленчик.

Емерити також поїхали до Нового Ханауна, де відвідали Свято-покровський монастир візантійської віт-ки Чину Братів Менших (т. зв. Францішканців).

Головою відділу громадської обслуги УІА є Лідія Савойка, яка є також директором іміграційного бюро Католицької Конференції ЗСА. Л. Савойка під час пору розглядає також можливість встановлення гро-

мадського центру для старших віком українців у дільниці „долішнього“ Мангату, де знаходиться найбільше скупчення українців.

Такий центр уможливив би скоординовану обслугу наших старших громадян, даючи їм місце, де вони могли б сходитися на дещо, або навіть даром подати обід, концерти, фільми, медичну й суспільну допомогу і т.п., або просто на розмову чи гру в карти.

Л. Савойка, прилюдно, при перекладі в ідальні семінарії, попрощалась Владика Василія зайнятися цією справою та допомогти у формуванні відповідного комітету, який мав би перш за все завдання знайти приміщення для центру.

Найстарша з присутніх громадян, 84-річна Марія Дигдалович, також просила Владика взяти цю справу до серця. Владика Василь зі своєї сторони зобов'язався детальніше розглянути справу. Окрім цього, Владика висловив бажання, щоб колись у Нью Йорку постав дім для старших, подібний до Вознесенського Дому у Філадельфії, що стоїть у суспільстві української католицької мітropolічної катедрі.

Проекти на дом для старших віком громадян вже готуються при українських католицьких парафіях у Рочестері й Йонкерсі, Н. Й.

Листопадове свято в Гантері

У неділю, 30-го жовтня, в гундсберзькій церкві в Гантері, Н. Й., о. Степан Фабре-гас, парох Галсону й околиць, відправив Божественну Літургію з Панахидою в наміренні поляглих борців Листопадового Зриву й нашого Високопреосвященного Митрополита Андрея Шептицького. Будучою проповіддю про Листопадове Зрив і нашого великого Митрополита авторитарно молитовний настрій.

Після відправ усі присутні (понад 50 осіб) перейшли до мотелю „Кесен“, де відбувся святочний сьоднини. Сьоднини відкрила Ольга Кобзар і подала програму свята. Вступне слово мав Андрій Бук, який нав'язав Першо-Листопадову подію до актуальної ситуації в нашій українській спільності.

В. Філадельфійський продекларував поезію власного укладу, присвячену Першому Листопадові.

Зі зворушенням і сльозами в очах присутні вислуха-

ли монтаж авторства й у виконанні Дарі Бойдунки, переплетений заспівками стрілецькими й декламаціями Соні В.

Нашишвидко зорганізований малий хор із допомогою В. Філадельфійського збавити програму стрілецькими піснями.

Після гримкого „Не пора“ закінчено Листопадове свято національним гімном. Традиційно, як кожного року, присутні склали дати на „Дар Українському Воспоминанню“ (біля 300 дол.).

О. Кобзар подякувала присутнім, а зокрема тим, що прийшли здалека, й попросила усіх на каву й солодке печиво, що його зорганізували місцеві пані.

Піднесені на душі присутні не довірили й ділилися своїми думками.

Присутня

Відзначення сумної дати — голод в Україні 1932-33 роках

У дні 6-го і 7-го жовтня н.р. Український Студентський Літературний Гурток і Український Студентський Клуб при Манітобському університеті в Вінніпегу в Канаді відзначили 24-годинний голодоморний трагічний 50-річчя штучного викликаного голоду в Україні в 1932-33 роках, в якому померло понад 7 мільйонів українських селян — чоловіків, жінок і дітей. Подія, що викликала поміж молоддю найвищу форму обурення й осуду спричинили цього вчинку — ЦК КПСС і совєтський уряд.

Під час голодомору професорам і студентам університету роздавано матеріали про голод і показувано фільм „І птиці замовкли“, виготовлений центральним канадським телебаченням.

На закінчення голодомору студенти влаштували пресову конференцію, на якій інформували кореспондентів щоденників, радіо і телебачення про голод 1933 року. Влаштувано теж для всіх студентів університету доклад професора Всеволода Ісаєва про наслідки голоду в суспільній структурі українського населення.

З приводу студентського голодомору в приміщеннях університету ректор Манітобського університету д-р Арнольд Неймарк опублікував в університетській газеті „Манітобець“ наступного листа: „Я бажав прилучитися до всіх тих, що висловили своє співчуття і солідарність з українським народом у час відзначення 50-річчя жахливого голоду, що спричинив терпіння і смерть мільйонів їхніх співвітчизників. Ми ніколи не зміємо забувати цієї жахливої трагедії, бо тільки через пам'ять і розкривання найчорніших подій в історії людства можемо будувати мости порозуміння, що є передумовою існування нашого цивілізованого суспільства.“

В тому ж числі університетської газети був надрукований лист голови Асоціації Студентів Манітобського університету Майкла Янга: „В імені Асоціації Студентів Манітобського університету хочу цією дорогою висловити мою підтримку українським студентам, які висловлюють свій протест проти брутального народоубивства близько 10-ти мільйонів українців сталінським режимом Совєтського Союзу в 1932 і 33 роках.“

Сумним явищем є факт, що подія такої катастрофічної брутальності, винесеної урядом для зломання духу і зав'язання селянської верстви цієї горлої і шляхетної раси, пройшла на Заході майже непомітно. Надіємося, що ваша акція і акція всіх учасників „Вінніпегського Тижня Великого Голоду“ розбудить свідомість мешканців цього міста і в якійсь мірі надолужить ту байду і незнання, що оточує цю трагедію на протязі останніх 50 років. Мої і певні думки всіх моїх колег, студентів університету, є з вами в цей тривожний і хвилюючий час. Ми можемо тільки надіятися, що ця сума подій буде нам просвічувати в шуканні мирного майбутнього всього людства.“

В неділю, 9-го жовтня, в зв'язку з 14-им Конгресом Комітету Українців Канади що відбувся в Вінніпегу, на якому було понад 800 делегатів з цілої Канади, відбувся під Манітобським парламентом кількісний протест проти цього найбільшого злочину в історії людства.

На маніфестації промовляли ієрархи Української Католицької і Православної Церков, прем'єр Манітобського уряду Гаворд Полей, провідник опозиції

Стерлінг Лайон, мер Вінніпегу Норрі, представник федерального Уряду Епп, голова життєвого Канадського Конгресу та голова Польського Канадського Конгресу. Останні висловили свою повну солідарність з українською нацією в цьому році жалоби.

В центрі тисяч присутніх стояла чорна домовина з написом „7 мільйонів“. Через своїх делегатів, що прибули на Конгрес, на цій жалобній маніфестації була заступлена вся українська Канада. Канадська радіокомпанія CBC передавала цю подію по всьому континенті

Н. Н.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЕДІЛЯ, 13-го ЛИСТОПАДА 1983 р.

Ньюарк, Н. Дж. Місячні збори Б-ва св. Івана Хрестителя 76-й Відд., о год. 1-й по пол. в українській католицькій школі при Авіа вул. і Сенфорд Авеню. Проситися членів прибути та вивантажити заклади. Найкраще платити вклади чеками і поспішати прямо до Відділу. — Юлія Демчук, секр.

Різне

Замовляйте поштою! ТЕПЕР В ПРОДАЖІ

Промінь з Чикаго

Шість \$8.98 плюс (\$1.50 на пересилку) до:

YEVSAN COMMUNICATIONS, INC. P.O. Box 125 Station St. Michel Montreal, Que., Canada H2A 3L9

Шукайте за тими плагіатами у Ваших місцевих українських крамницях.

FUNERAL DIRECTORS

ПЕТРО ЯРЕМА УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Займається похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK і ОКОЛИЦЯХ КОНТРОЛЬОВАНА ТЕМПЕРАТУРА Peter Jarema 129 EAST 7th STREET NEW YORK, N.Y. 10009 (212) 674-2568

LYTWYN & LYTWYN UKRAINIAN FUNERAL DIRECTORS

AIR CONDITIONED Обслуга ШИРА і ЧЕСНА. Our Services Are Available Anywhere in New Jersey. Також займаємося похоронами на цвинтарі в Бавнд Бруку і перенесенням тілних останків з різних країн світу. UNION FUNERAL HOME 1600 Stuyvesant Avenue (corner Stanley Terr.) UNION, N.J. 07083 (201) 964-4222

Richard H. Burnadz УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

McNERNEY BURNADZ FUNERAL HOME 371 Lakeview Avenue CLIFTON, N.J. Phone: (201) 772-1880 R.H. Burnadz — J.J. McNERNEY Funeral Directors Chapels available throughout the Metropolitan Area.

ТІЛЬКИ 2 ЦЕНТИ ДЕННО

КОШТУЄ
\$5,000 — \$10,000
забезпечення

АКЦИДЕНТОВОЮ ГРАМОТОЮ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

Такі низькі вклади для нових грамот Акцидентового Забезпечення, виданих після 1-го жовтня 1983 року, виносять:

\$6.50	річно
\$3.35	піврічно
\$1.75	квартально
.60	місячно

для всіх членів у віці 16 до 55 років.

Приймається оголошення СВЯТОЧНИХ ПОБАЖАНЬ у „Свободі“

Адміністрація „Свободи“ запрошує Шановних Читачів Установити традицію: подарувати свої традиційні свята привітання у щоденному Різдвяному числі „Свободи“ у надійний час року.

Великий тираж „СВОБОДИ“ та відповідний зміст щоденного оголошення, надіслані таким побажанням окремим листом, значення ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ:

1 цап через 1 шпальту	\$ 7.00	4 цапи через 2 шпальти	\$40.00
1 цап через 2 шпальти	\$10.00	5 цапи через 2 шпальти	\$50.00
2 цапи через 2 шпальти	\$20.00	6 цапи через 2 шпальти	\$60.00
3 цапи через 2 шпальти	\$30.00	та в інших розмірах	

ОГОЛОШЕННЯ ПРИЙМАЮТЬСЯ до 10-го ГРУДНЯ 1983 року до 19-го ГРУДНЯ 1983 року

При замовленні ПРОШУ ЗАНАЧАВУВАТИ НА КОТРИ СВІТА Оголошення будуть розміщені в порядку їхньої появи, в першому числі щоденного Різдвяного числа „Свободи“.

Додатковий святач побажання РАЗОМ з ГРОШОВОЮ ОПЛАТОЮ надіслати від відповідного читача, надіслати до:

„СВОБОДА“ Jersey City, N.J. 07302

THE Ukrainian Weekly

Now available: additional copies of The Ukrainian Weekly's special issue on the

GREAT FAMINE.

Order by writing or calling The Weekly at (201) 434-0237.

Телеф. (201) 372-0468

ROSE-HILL MONUMENTS

184 UNION AVENUE IRVINGTON, N.J. 07111
S. ZELINSKY — ПИЛИП ЧУЯ

ПЕРШЕ УКРАЇНСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО НАДГРОБНИКІВ. СТВАВЛЯМО ПАМ'ЯТНИКИ НА ВСІХ ЦВИНТАРЯХ І НА СВ. АНДРІЯ В С. БАВНД БРУКУ, НЬО ДЖЕРЗІ І СВ. ДУХА В ГЕМПТОНБУРГУ, НЬО ЙОРК.

Granite • Marble • Bronze